

# I. DREPTURILE OMULUI ÎN CONDIȚIILE SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE

## EXCEPȚIA DE ILEGALITATE ÎN REALITATEA UNEI SOCIETĂȚI INFORMAȚIONALE *THE EXCEPTION OF ILLEGALITY IN THE REALITY OF THE INFORMATION SOCIETY*

**Andrei NEGRU,  
Dr. hab., prof. univ.,  
Facultatea de Drept, USM**

### *Summary*

The paper reflects an analysis of a specific judicial procedure – examining and solving the objection of illegality. This study is based on the interpretation of legal norms of administrative litigation that are applicable in the Republic of Moldova and in Romania, being underlined the peculiarities of these norms and procedures in each of the mentioned legal systems. We cannot talk about a national judicial practice in examining the objection of illegality, being possible to invoke different reasons. Nevertheless, this kind of exceptional administrative litigation highlights the role of the Judicial Authority not only in interpreting law and in law enforcement, but also in creating law – without violating the constitutional principle of separation of powers.

**Key-words:** administrative litigation, objection of illegality, subjective rights, administrative act

### **Introducere**

Provocările societății contemporane ne orientează calitativ spre forma unui regim democratic, în care sunt accentuate rolul și valoarea dreptului public - evident, pentru acele sisteme de drept în care este recunoscută divizarea în cauză. Generalizînd, însă, ne

putem exprima prin utilizarea sintagmei de „domeniu public” al vieții sociale, determinat de reglementări juridice specifice. Indiferent de ramura de drept în care se încadrează normele juridice, supuse reglementării relațiile sociale care apar între autoritățile publice și oricare alt subiect. Acceptând dreptul în expresia de sistem de norme juridice după formă și de manifestare de voință după conținut, este necesar a interveni cu precizări și a menționa că voința exprimată în norma juridică, îndeosebi în norma legală, este a legiuitorului. Anticipând obiecțiile, precum că într-un regim democratic dreptul exprimă voința societății, intervenim cu argumentul că voința societății se exprimă prin delegarea mandatului de guvernare unei majorități parlamentare ce prezumă și capacitatea creației legislative [1, p.87]. Statul de drept, în perceperea de regim politic democratic, într-o manieră simplistă și laconică, proclamă domnia legii, proclamație ce-l caracterizează completamente. Numai că aceasta solicită o explicație teoretico-practică: numai justiția deține competența de interpretare cazuală, într-o etapă a procesului de aplicare a dreptului. Și aici, repetat, revenim la modul de percepere a justiției, aceasta fiind apreciată în calitate de autoritate socială, politică și juridică, nemaivorbind despre faptul că ea, justiția, depășește cu mult limitele sistemului judecătoresc sau a autorității judecătorești [2, p.173]. Prezența unui regim politic democratic, fiind determinat de metodele de realizare a puterii, presupune și tehnici de perfecționare a reglementărilor normativ-juridice, inițiatorul cărora poate fi oricare cetățean interesat în domeniu, prin intențiile de restaurare a unui drept subiectiv, lezat în rezultatul unor reglementări normativ-juridice imperfecte. Tehnicile în cauză pot fi aplicabile, deci, în procesul de manifestare a raporturilor juridice. Ele nu pot forma un obiect autonom al unei acțiuni judiciare. Pentru a precede la caracteristica acestor tehnici de perfecționare a reglementărilor normative-juridice și de eficientizare a modului de aplicare a lor, este necesar a menționa o cerință preliminară, necesară inițierii procedurilor menționate. Se solicită prezența unei persoane interesate

[3, p.42], subiect al unui raport juridic concret, reglementat de o normă juridică considerată de acest subiect drept ilegală (în cazul normei dintr-un act normativ subordonat legii). Or, procedurile (tehnicele) menționate pot fi utilizate într-un proces de restaurare a unui drept subiectiv și au un caracter secundar acțiunii inițiale, cu toate că esența și finalitatea va fi determinată de ele.

**Concept.** Această formă de perfecționare a reglementărilor normative-juridice rezultă, prin derogare, din contenciosul administrativ și se referă la actele normative subordonate legilor. Menționăm că aici încadrăm atât actele de natură normativ-juridică, emise de autoritățile publice competente, cât și actele normativ-corporative, de natură juridică, emise de autoritățile private, care realizează activități de interes public. Procedura - de natură excepțională - este determinată de reglementările din art.13, *Excepția de ilegalitate*, din Legea contenciosului administrativ [4]. În acest context și este reflectată calitatea de tehnică de perfecționare a reglementărilor normative, caracterizată prin quasi-juridicitate. În realitatea juridică națională nu vom întâlni o aplicabilitate frecventă a excepției de ilegalitate, în sensul articolului nominalizat, din lipsa instanțelor judecătorești specializate, acesta fiind numai unul dintre motive. Menționăm că, în condițiile excepției de ilegalitate, nu sunt necesare proceduri prealabile ori soluționarea ei pe căi extrajudiciare [5, p.298] or, prezumția de ilegalitate a unei norme juridice subordonate legii sau a unui act normativ subordonat legii poate apărea în timpul examinării fondului unei cauze concrete, de drept comun. Astfel, excepția de ilegalitate este: a) o procedură excepțională, întrucât rezultă dintr-o procedură ordinară; b) se examinează de către o instanță judecătorească specializată în contencios administrativ; c) actul normativ-juridic subordonat legii afectează un drept subiectiv concret, prin faptul necorespunderii lui cu norma legală; d) este o procedură de urgență; e) încheierea emisă de către instanța competentă are autoritate de lucru judecat.

**Interpretări.** Articolul în cauză (excepția de ilegalitate) conține o reglementară clară și autonomă cu privire la natura excepției de ilegalitate și subiecții care pot în iniția o asemenea procedură: „(1) *Legalitatea uni act administrativ cu caracter normativ, emis de o autoritate publică, poate fi cercetată oricând în cadrul unui proces într-o pricină de drept comun, pe cale de excepție, din oficiu sau la cererea părții interesate*”. Cu referință la prima normă din articolul menționat, intervenim cu precizări: aceasta stabilește și principiul fundamental care e ghidează spre o finalitate logică - soluționarea oricărui proces judiciar, prin prisma principiului legalității. La fel, se menționează că subiecții interesați în acțiunea de bază sunt abilitați cu dreptul de a înainta o acțiune în excepție de ilegalitate sau procedura nominalizată poate fi pornită din oficiu, nemijlocit de către instant de drept comun. Obiectul sesizării este controlul legalității unui act administrativ cu caracter normativ, emis de către o autoritate publică și care, în opinia subiecților interesați, din cauza necorespunderii cu actele legislative în domeniu, încalcă un anumit drept subiectiv. Solicitarea în excepție de ilegalitate este inevitabilă în cadrul unui proces concret; în caz contrar, instanța ce examinează acțiunea inițială va pronunța o hotărâre ilegală, fundamentându-și argumentele pe un act normativ-juridic subordonat legii, care, în esență, contravine legii. Evident, protejarea sau restaurarea dreptului subiectiv vizat se realizează printr-o procedură de drept comun. Astfel și prevede norma ulterioară din articol: „(2) *Încheierea prin care se ridică excepția de ilegalitate în fața instanței de contencios administrativ se întocmește în condițiile Codului de procedură civilă.*” Finalitatea logică a procedurii excepționale de verificare a corespunderii anumitor norme din actul normativ-juridic sau a întreg actului normativ-juridic cu reglementările legislative din domeniu este o încheiere emisă de instanțele de contencios administrativ. Organizarea judecătorească națională nu prevede un sistem autonom sau integrațional de instanțe judecătorești administrative, însă conținutul textual al normei este

interpretat în sensul existenței unui alt magistrat, din aceeași instanță de drept comun, care va primi spre examinare cererea în excepție de ilegalitate.

Cererea de sesizare în excepție de ilegalitate urmează a fi depusă la instanța ce examinează cauza în fond. Reglementările naționale nu specifică până la care fază a procesului partea interesată este în drept a înainta cererea de excepție de ilegalitate; însă, inspirându-ne din normele de procedură civilă, putem afirma că această posibilitate urmează a fi viabilă până la începerea dezbaterilor judiciare. Însăși excepția de ilegalitate poate fi înaintată și în cadrul recursului. Instanța de drept comun, prin emiterea unei încheieri, suspendă examinarea cauzei în fond și sesizează instanța de contencios administrativ: „(3) ***În cazul în care instanța constată că de actul administrativ depinde soluționarea litigiului în fond, ea sesizează, prin încheiere motivată, instanța de contencios administrativ competentă și suspendă cauza***”.

Natura procedurii excepției de ilegalitate prezumă și termene restrânse, atât pentru examinarea procedurii de excepție, cât și pentru contestarea acesteia cu recurs: „(4) ***Instanța de contencios administrativ examinează excepția de ilegalitate în termen de 10 zile, pronunțând hotărârea corespunzătoare în numele legii. (5) Hotărârea instanței de contencios administrativ poate fi atacată cu recurs în termen de 5 zile. (6) Recursul declarat împotriva hotărârii pronunțate asupra excepției de ilegalitate se judecă în termen de 10 zile***”. Cu toate că normele procedurale stabilesc posibilitatea de contestare în cazurile contenciosului clasic, nenormativ, în ordine de apel, observăm că pentru contenciosul normativ legislatorul păstrează o formă simplificată de contestare – recursul. Astfel, este evitată o treaptă în sistemul de contestare a actelor judiciare, în scopul dinamizării examinării fondului cauzei; or, nu trebuie de uitat că procedura contenciosului normativ este una excepțională și de natură subsecventă – ea rezultă dintr-o procedură de drept comun. Anume prin aceasta și se explică termenii restrânși rezervați pentru

examinarea cererii privind excepția de ilegalitate, pentru contestarea și examinarea recursului.

Soluționarea cererii privind excepția de ilegalitate are drept consecință intrarea în vigoare imediată a încheierii menționate; or, ea urmează a fi atacată cu recurs. Din prevederile normei din alineatul (7) al articolului 13 din Legea contenciosului administrativ putem concludiona că instanța de contencios administrativ care a examinat excepția de ilegalitate a primit pentru examinarea nu numai cererea privind excepția de ilegalitate, dar și cauza care urmează a fi soluționată ulterior de către instanța de drept comun: „(7) **După examinarea excepției de ilegalitate, instanța de contencios administrativ restituie dosarul cu hotărârea sa irevocabilă instanței care a ridicat excepția de ilegalitate**”.

Prevederile normei din alineatul (8) stabilesc modalitatea de desfășurare ulterioară a procedurilor, fără o specificare detaliată. Examinarea cauzei de drept comun poate fi reluată după ce hotărârea instanței de contencios administrativ a devenit definitivă. Ea devine definitivă imediat după pronunțare; însă, fiind stabilit un termen de 5 zile pentru contestare și încă un termen suplimentar pentru examinarea recursului, instant de drept comun nu va putea purcede imediat la continuarea examinării cauzei în fond, conform procedurii generale. Efectele examinării în procedura excepției de ilegalitate deja vor fi aplicabile pentru finalitatea decizională a cauzei din care a fost sintetizată cererea privind excepția de ilegalitate: „(8) **Actele administrative sau unele prevederi ale acestora declarate ilegale își pierd puterea juridică la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de contencios administrativ și nu pot fi aplicate pe viitor**”. Norma juridică din actul normativ-juridic subordonat legii declarată ca fiind contrară unei norme juridice legislative nu mai poate produce efecte juridice.

Este important a menționa că rămâne în competența organului administrativ emitent de a interveni cu modificări de rigoare în compartimentul actului juridic normativ subordonat legii, declarat

ilegal de către instanța de judecată în procedura ridicării excepției de ilegalitate. Însă, nici instanța nu este în drept a interveni cu indicații categorice în domeniu, invocând art.6 (*Separarea și colaborarea puterilor*) din Constituție. La fel, instanțele nu sunt în drept a stabili anumite termene de elaborare și emitere de către autoritatea competentă a normelor juridice declarate ilegale: „**(9) Consecințele juridice ale actului administrativ sunt înlăturate de către organul de autoritate care l-a adoptat sau l-a emis**”. Care ar fi perspectiva reglementării relației sociale care anterior a fost reglementată de o normă juridică declarată ilegală prin procedura ridicării excepției de ilegalitate și în condițiile când autoritatea publică emitentă nu este determinată de nici un termen? Este în drept instanța a indica limite temporale clare, în care autoritatea publică emitentă ar fi obligată a interveni cu reglementări normative, conducându-se de argumentele limitative de ilegalitate indicate în decizia emisă în procedura ridicării excepției de ilegalitate? Doctrinar, putem prezuma că autoritatea publică în cauză se conformează hotărârii instanței de judecată și, într-un termen cât mai restrâns posibil, intervine cu norme juridice noi, care sunt deja coordonate cu norma legală. Totuși, practica ne arată că lucrurile sunt altfel: pot exista situații de fapt când reglementările legale sunt suficiente pentru protejarea, asigurarea relației sociale respective; însă, există și situații când absența normei juridice din actul normativ subordonat legii provoacă interpretări juridice și decizii arbitrare ale autorității publice. Dacă actele normative subordonate legii au fost publicate, având o reflectare oficială, cum procedăm cu hotărârile judecătorești emise în procedura excepției de ilegalitate, care deja sunt definitive și irevocabile? Unde se reflectă caracterul ilegal al normei declarate ilegale? Or, prevederile aliniatului (8) clar menționează că acestea, „... **își pierde puterea juridică la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de contencios administrativ și nu pot fi aplicate pe viitor**”. Oricum, intervenția instanței, în condițiile excepției de ilegalitate, este apropiată de activitatea normativă, în exprimarea sa

negativă, de pierdere a puterii juridice și imposibilitatea aplicării acesteia pe viitor; altfel spus, norma juridică subordonată legii întrunește condițiile abrogării.

Problemele sintetizate ne orientează, în primul rând, spre necesitatea reevaluării oportunității funcționării instanțelor judecătorești specializate în contencios administrativ în realitatea juridică națională. Afirmăm, în deplină convingere, importanța instanțelor de contencios administrativ în calitate de instanțe specializate; or, pluralitatea reglementărilor normativ-juridice subordonate normelor legale este esențială și, în scopul realizării ordinii de drept, se solicită acordarea unei atenții deosebite și acestor norme. Ignorarea lor poate admite încălcări esențiale ale drepturilor subiective. În al doilea rând, efectele propuse prin soluționarea excepțiilor de ilegalitate sunt inspirate din sfera de influență a tehnicii juridice, ele neavând doar relevanță particulară, chiar dacă efectele au un caracter cazual.

**Exemplul României.** Inițial, contenciosul administrativ a fost reglementat prin Legea contenciosului administrativ, nr. 29 din 7 noiembrie 1990 [6], ulterior fiind înlocuită cu o nouă Lege a contenciosului administrativ [7], care este în vigoare la moment în România. Apreciem simplitatea reglementărilor juridice în domeniu, dar și caracterul complex al acestor. Articolul 4 - **Excepția de nelegalitate**, include următoarele reglementări:

*(1) Legalitatea unui act administrativ cu caracter individual, indiferent de data emiterii acestuia, poate fi cercetată oricând în cadrul unui proces, pe cale de excepție, din oficiu sau la cererea părții interesate.* În primul rând, sistemul legislativ roman utilizează termenul „excepție de nelegalitate”. În al doilea rând, excepția de nelegalitate vizează numai actele administrative individuale, în coraport cu principiul legalității. În al treilea rând, excepția de nelegalitate poate fi invocată indiferent de data emiterii actului administrative individual.



***(2) Instanța investită cu fondul litigiului și în fața căreia a fost invocată excepția de nelegalitate, constatând că de actul administrativ cu caracter individual depinde soluționarea litigiului pe fond, este competentă să se pronunțe asupra excepției, fie printr-o încheiere interlocutorie, fie prin hotărârea pe care o va pronunța în cauză. În situația în care instanța se pronunță asupra excepției de nelegalitate prin încheiere interlocutorie, aceasta poate fi atacată odată cu fondul.*** Norma juridică din conținutul alineatului (2) indică expres instanța competentă să examineze excepția de nelegalitate: aceasta este „instanța investită cu fondul litigiului”. În situația când consideră că la emiterea actului administrativ individual autoritatea publică a comis o abatere de nelegalitate evidentă, instanța de judecată urmează, suplimentar, să se pronunțe prin intermediul unei încheieri interlocutorii. În celelalte condiții, când emiterea încheierii interlocutorii nu este justificată, instanța se pronunță referitor la nelegalitatea actului administrativ individual în conținutul hotărârii finale. Articolul 235 din Noul Cod de Procedură Civilă al României, stabilește: „Sunt încheieri interlocutorii acelea prin care, fără a se hotărî în totul asupra procesului, se soluționează excepții procesuale, incidente procedurale ori alte chestiuni litigioase” [8].

***(3) În cazul în care a constatat nelegalitatea actului administrativ cu caracter individual, instanța în fața căreia a fost invocată excepția de nelegalitate va soluționa cauza, fără a ține seama de actul a cărui nelegalitate a fost constatată.*** Din prevederile acestei norme devine evidentă voința legiuitorului de a lăsa în competența aceleiași instanțe soluționarea excepției de nelegalitate: „instanța în fața căreia a fost invocată excepția de nelegalitate va soluționa cauza [...]”. Constatăm, deci, că excepția de nelegalitate nu constituie obiectul unei acțiuni aparte și vizează numai actele administrative individuale. În cazul în care instanța de contencios administrativ a constatat nelegalitatea actului, instanța în fața căreia s-a ridicat

excepția va soluționa cauza, fără a ține seama de actul a cărui nelegalitate a fost constatată [9, p.428].

***(4) Actele administrative cu caracter normativ nu pot forma obiect al excepției de nelegalitate. Controlul judecătoresc al actelor administrative cu caracter normativ se exercită de către instanța de contencios administrativ în cadrul acțiunii în anulare, în condițiile prevăzute de prezenta lege.*** Prin intermediul normei juridice în cauză, legislatorul roman limitează competența în soluționarea excepției de nelegalitate și o atribuie numai în coraport cu actele administrative individuale. Actele administrative cu caracter normativ nu pot forma obiect al excepției de nelegalitate. Se menționează că pentru actele administrative cu caracter normativ controlul judecătoresc se realizează prin intermediul acțiunii în anulare, pentru derularea căreia sunt necesare condiții speciale, comparativ cu procedura soluționării excepției de nelegalitate; ridicarea excepției de nelegalitate a unui act administrativ cu caracter normativ formează obiectul unei acțiuni aparte, în limitele Legii contenciosului administrativ. Observăm evoluția reglementărilor în domeniu și în sistemul legislativ românesc. Drept exemplu, invocăm interpretările recente, după adoptarea noii Legi a contenciosului administrativ, interpretări ce vizează nemijlocit instituția excepției de nelegalitate, efectuate de dr. în drept, Răzvan Viorescu: „Legalitatea unui act administrativ unilateral poate fi cercetată oricând în cadrul unui proces, pe cale de excepție, din oficiu sau la cererea părții interesate. În acest caz, instanța, constatînd că de actul administrativ depinde soluționarea litigiului pe fond, va sesiza prin încheiere motivată instanța de contencios administrativ competentă, suspendînd cauza. Instanța de contencios administrativ se pronunță, după procedura de urgență în ședință publică, cu citarea părților” [10, p.186]. Constatăm că reglementările inițiale aveau un caracter mult mai extins, nu se limitau numai la procedura în contencios administrativ și prezumau existența unei alte instanțe, competente în examinarea excepției de nelegalitate.

În aceste condiții, devin evidente deosebirile dintre reglementările naționale și reglementările din România referitoare la instituția excepției de ilegalitate (nelegalitate). Excepția de ilegalitate, conform reglementărilor naționale, formează obiectul unei acțiuni aparte ce vizează actele administrative normative. Excepție de nelegalitate, însă, nu formează obiectul unei acțiuni aparte, conform reglementărilor naționale ale României și vizează numai actele administrative individuale. În condițiile reglementărilor din România în domeniul vizat, identificăm continuitatea logică a reglementărilor normativ-juridice, prin intermediul articolului 23 - **Obligația publicării**: „*Hotărârile judecătorești definitive și irevocabile prin care s-a anulat în tot sau în parte un act administrativ cu caracter normativ sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor. Acestea se publică obligatoriu după motivare, la solicitarea instanțelor, în Monitorul Oficial al României, Partea I, sau, după caz, în monitoarele oficiale ale județelor ori al municipiului București, fiind scutite de plata taxelor de publicare*” [11]. Asume caracterul general-obligatoriu al hotărârii prin care se anulează un act administrativ cu *caracter normativ*, în tot sau în parte, demonstrează valoarea hotărârii în contencios administrativ, cu incidențe de creație normativă.

**Concluzii.** Reglementările instituției excepției de ilegalitate (nelegalitate) în sistemul juridic al Republicii Moldova și, respectiv, al României, sunt total diferite. Dacă excepția de ilegalitate vizează anularea unui act administrativ normativ, atunci excepția de nelegalitate vizează un act administrativ individual. Diversitatea reglementărilor juridice în domeniul vizat ne vorbește despre lipsa unui concept clar în domeniul de reglementare național. Considerăm că instituției excepției de ilegalitate ar trebuie să i se recunoască caracterul complex, ce ar viza atât posibilitatea contestării actelor administrative normative, cât și a actelor administrative individuale.

Excepția de ilegalitate presupune examinarea de către o altă instanță a legalității unui act normativ subordonat legii, ale cărui

reglementări juridice încalcă drepturile subiective ale unui participant la proces. Statutul de excepție este atribuit procedurii în cauză din considerentul că aceasta este foarte apropiată, prin elementele sale, de procedura specială a contenciosului administrativ; totuși, se deosebește prin omiterea procedurii preliminare și prin efectele pe care le va produce hotărârea judecătorească. Hotărârea va avea caracter cazual, nulitatea normelor juridice din actul normativ-juridic subordonat legii avînd un efect limitat, numai pentru examinarea cauzei suspendate. Menționăm și natura specifică a instituției excepției de ilegalitate. Încheierea emisă de instanța specializată de contencios administrativ pentru instanța de drept comun are statut de autoritate de lucru judecat.

Realitatea ne determină să afirmăm că normele juridice cuprinse în art. 13 al Legii contenciosului administrativ sunt „moarte”, inaplicabile în practică. Altfel spus, excepția de ilegalitate nu are o expresie practică în procedurile judiciare naționale. Explicația este simplă. Volumul excesiv de lucru pentru judecătorii instanțelor de fond este o cauză a imposibilității utilizării eficiente a procedurii de ridicare a excepției de ilegalitate; cu atât mai mult, o asemenea categorie de cauze nu este prevăzută *expres* în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor.

O întrebare, care rămâne neclarificată, reflectă problema limitelor ridicării excepției de ilegalitate în cadrul procesului inițial. Considerăm că excepția de ilegalitate poate fi ridicată la orice etapă de realizare a procedurii judiciare, până la faza dezbaterilor judiciare, inclusiv în condițiile exercitării căilor de atac; or, principiul legalității caracterizează întregul proces judiciar.

La fel, menționăm că reglementările juridice naționale stabilesc posibilitatea ridicării excepției de ilegalitate numai referitor la actele normativ-juridice subordonate legii, care, în opinia părții sau instanței, afectează un drept subiectiv al unui subiect concret[12, p.76]; însă, se trece cu vederea posibilitatea ridicării excepției de ilegalitate în posibilele condiții de încălcare a unui drept subiectiv

prin intermediul unui act juridic individual, fapt ce poate fi stabilit nemijlocit în procesul de examinare a cauzei. Argumentăm oportunitatea lărgirii procedurii excepției de ilegalitate și asupra actelor juridice individuale, la fel, prin caracterul general și determinant al principiului legalității pentru procesul judiciar, care trebuie să se răsfrângă asupra tuturor actelor juridice ce creează impedimente la pronunțarea unei hotărâri judecătorești legale.

Un alt aspect al excepției de ilegalitate este oportunitatea determinării arealului său de manifestare. Suntem convinși în relevanța afirmației potrivit căreia contestarea posibilei ilegalități a unui act administrativ (în sensul Legii) în procedură excepțională poate fi realizată în orice tip de proces: de drept comun – penal și civil sau în condițiile procedurii speciale.

Încă un aspect al ridicării excepției de ilegalitate care necesită a fi supus discuției vizează efectele acestei proceduri - valoarea hotărârii judecătorești pronunțate. Nu este clară reglementarea în domeniu. Norma juridică este declarată ilegală sau este constatată ilegală, efectele fiind diferite. Dacă norma juridică este declarată ilegală prin excepția de ilegalitate, atunci efectele necesită a fi considerate generale și putem afirma că norma juridică în cauză este nulă, cu efectele corespunzătoare. Dacă norma juridică este constatată drept ilegală, caracterul de ilegalitate ar avea efect limitat, numai pentru cazul din care a rezultat excepția concretă. Și într-o situație de generalitate și în una de cazualitate, depinde de voința legiuitorului; considerăm că instanța de contencios administrativ, într-o formă indirectă, intervine în procesul de creare a dreptului și argumentează, prin declararea ilegală a unei norme juridice dintr-un act normativ-juridic subordonat legii, neaplicarea ei măcar pentru cauza concretă, în cadrul căreia a fost ridicată excepția. Considerăm că efectele excepției de ilegalitate trebuie să aibă un caracter individual, numai pentru cauza în cadrul căreia a fost ridicată excepția de ilegalitate concretă, cu toate că am avea un interes doctrinar față de alte opinii asupra problemei în discuție.

În aceste condiții, urmează a vedea posibilitatea creării unei practici judiciare unice în felul ei, în examinarea și soluționarea excepției de ilegalitate (cu caracter de casualitate), care poate fi realizată destul de simplu în condițiile societății informaționale contemporane. Includerea în sistemele informaționale legislative a încheierilor pronunțate nu va afecta capacitatea decizională a justiției la examinarea cauzelor similare; însă, se va forma o practică judiciară complexă, cu posibilitatea interpretării cazuale a anumitor norme juridice, într-o manieră eficientă. Condițiile tehnice contemporane ale sistemelor juridice informaționale permit o astfel de opțiune. Mai mult, accentuăm utilitatea unor astfel de opțiuni, care pot fi utilizate și ca sursă de date statistice și ca sursă de date cu caracter personal, ce caracterizează, în ansamblu, activitatea instanțelor specializate și în calitate de subiecți implicați în creația normativ-juridică.

#### **Referințe bibliografice:**

1. Negru Boris, Negru Alina. Teoria generală a dreptului și statului. Chișinău: Bons offices, 2006. 320 p.;
2. Negru Andrei, Consolidarea justiției în statul contemporan democratic. Chișinău: Sirius, 2012, 273 p.;
3. Deleanu Ion, Drepturile subiective și abuzul de drept. Cluj-Napoca, Dacia, 1988, 228 p.;
4. Legea contenciosului administrativ, din: 10.02.2000, nr. 793. În: Monitorul Oficial nr. 57-58, din: 18.05.2000;
5. Cobăneanu Sergiu, Bobeica Elena, Rusu Viorel. Drept administrativ. Note de curs. Chișinău, Tipografia Centrală, 2012, 324 p.;
6. Legea contenciosului administrativ, nr. 29 din 7 noiembrie 1990. <http://www.monitoruljuridic.ro/act/legea-nr-29-din-7-noiembrie-1990-legea-contenciosului-administrativ-emitent-parlamentul-romaniei-publicat-n-monitorul-oficial-793.html>;

7. Legea contenciosului administrativ, nr. 554/2004. În: Monitorul Oficial al României, în vigoare de la 06 ianuarie 2005;
8. <https://legeaz.net/noul-cod-de-procedura-civila/art-235> ;
9. Dănișor Claudiu Dan, Dogaru Ion, Dănișor Gheorghe. Teoria generală a dreptului. București, Beck, 2006, 494p.;
10. Viorescu Răzvan. Drept administrativ și Administrare publică. Curs universitar. Editura Universității Suceava. 2006, 203 p. ;
11. Art. 23 a fost modificat de pct. 32 al art. I din LEGEA nr. 262 din 19 iulie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 510 din 30 iulie 2007.;
12. Orlov Maria. Curs de contencios administrativ. Chișinău, 2009, 158 p.